

A.H., & Maksymchuk I.A. (2020). The program of pedagogical practice in the context of mastering the basics of pedagogical communication. Scientific Journal of M.P. Drahomanov National Pedagogical University, 15. Scientific-pedagogical problems of physical culture (physical culture and sport), 5 (125) 20. 169 (43-49).

26. Sahach O.M., Korniat, V.S., Prokopchuk, V.I., Didukh, I.Ya., Pletenytska, L.S., Demchenko, I.I., Maksymchuk I.A., & Maksymchuk B.A. (2020). Motivation and conditions for the development of pedagogical skills in the process of vocational training. Scientific Journal of M.P. Drahomanov National Pedagogical University, 15. Scientific-pedagogical problems of physical culture (physical culture and sport), 3 (123) 20. 178 (125-131).

27. Paska, M.Z., Demchenko, I.I., Maksymchuk B.A., Zubal, M.V., Shaparenko, I.Ye., Myronenko, S.H., Zvonar, V.V., & Maksymchuk I.A. (2020). Characteristics of the current state of the pedagogical skills development of future physical culture teachers in the process of vocational training. Scientific Journal of M.P. Drahomanov National Pedagogical University, 15. Scientific-pedagogical problems of physical culture (physical culture and sport), 3 (123) 20. 178 (106-113).

DOI 10.31392/NPU-nc.series 15.2021.1(129).14
УДК: 796.01:159.9

Молочко А.С.
Начальник команди штатної національної
збірної команди України з боксу
Національний університет фізичного виховання і спорту України, м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ ТА АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЖІНОЧОГО БОКСУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ МІЖНАРОДНОГО СПОРТИВНОГО РУХУ

В статті розглядаються історичні передумови та основні етапи розвитку жіночого боксу в світі. Показано тривале негативне відношення провідних міжнародних спортивних організацій та громадськості до ідеї розвитку і популяризації жіночого боксу. Розглянуті основні етапи розвитку жіночого боксу в світі та вивчені процеси, які передували включенню жіночого боксу в програму Олімпійських ігор. Проаналізовані важливі проблеми, які сьогодні виникають під час багаторічної підготовки жінок-боксерів та охарактеризовані ключові відмінності структури їх змагальної діяльності у порівнянні із чоловіками. Розглядаються підходи, щодо побудови процесу багаторічного вдосконалення в жіночому боксу і можливість використання при цьому фундаментальних напрацювань, що були зроблені під час підготовки чоловіків. Вказується на необхідність наукового обґрунтування та розробки концептуальної моделі розвитку жіночого спорту за сучасних умов міжнародного спортивного руху. Розглядаються особливості підготовки жінок в боксі з урахуванням їх біологічних та психологічних особливостей. Наведені данні досліджень щодо можливого негативного впливу занять боксом на організм жінки та її репродуктивне здоров'я.

Ключові слова: міжнародний спортивний рух, жіночий бокс, змагальна діяльність, система спортивних змагань, спортивна підготовка, професійний бокс, аматорський бокс.

Молочко А. С. Особенности становления и актуальные проблемы развития женского бокса в современных условиях международного спортивного движения. В статье рассматриваются исторические предпосылки и основные этапы развития женского бокса в мире. Показано длительное негативное отношение ведущих международных организаций и общественности к идее развития и популяризации женского бокса. Рассмотрены основные этапы развития женского бокса в мире и изучены процессы, которые предшествовали включению женского бокса в программу Олимпийских игр. Проанализированы важные проблемы, которые сегодня возникают в процессе многолетней подготовки женщин-боксеров и охарактеризованы ключевые отличия структуры их соревновательной деятельности в сравнении с мужчинами. Рассматриваются различные подходы к построению процесса многолетнего совершенствования в женском боксе и возможность использования при этом фундаментальных разработок, которые были сделаны во время подготовки мужчин. Указывается на необходимость научного обоснования и разработки концептуальной модели развития женского спорта в современных условиях международного спортивного движения. Рассматриваются особенности подготовки женщин в боксе с учетом их биологических и психологических особенностей. Приведены данные исследований относительно возможного негативно влияния занятий боксом на организм женщин и их репродуктивное здоровье.

Ключевые слова: международное спортивное движение, женский бокс, соревновательная деятельность, система спортивных соревнований, спортивная подготовка, профессиональный бокс, любительский бокс.

Molochko A. Features of the formation and problems of the development of women's boxing in the modern circumstances of the international sports movement. The article considers the historical background and the main stages of development of women's boxing in the world. The long-term negative attitude of leading international sports organizations and the public to the idea of development is shown. The main stages of development of women's boxing in the world are considered and the processes that preceded the inclusion of women's boxing in the program of the Olympic Games are studied. The data of the process of formation of professional women's boxing in the USA and the main key events that determined the further development of women's boxing in the world are presented.

The important problems that arise today during the long-term training of women boxers are analyzed and the key differences in the structure of their competitive activities in comparison with men are characterized. Approaches to building a process of long-term improvement in women's boxing and the possibility of using the fundamental developments made during the training of

men are considered. Peculiarities of competitive activity in women's boxing and its difference from similar indicators in men are analyzed. It emphasizes the existence of gender discrimination in the current conditions of women's boxing, which is manifested in the monopoly of organizational management decisions by men, and their desire to impose on women's boxing features of "femininity" and elegance. The necessity of scientific substantiation and development of a conceptual model of women's sports development in modern circumstances of the international sports movement is pointed out. Features of training of women in boxing taking into account their biological and psychological features are considered. Research data on the possible negative impact of boxing on a woman's body and her reproductive health are presented.

Key words: international sports movement, women's boxing, competitive activity, the system of sports competitions, sports training, professional boxing, amateur boxing.

Постановка проблеми та її зв'язок з науковими планами та темами. Сучасний спорт характеризується постійним збільшенням кількості жінок, їх залученням до видів спорту, які традиційно вважаються чоловічими, значним розширенням системи змагань, в яких можуть приймати участь жінки, практично повним отожднюванням чоловічої та жіночої частин програм сучасних Ігор Олімпіад та зимових Олімпійських ігор [5, 8, 9, 12, 19]. Діяльність Міжнародного олімпійського комітету (МОК) на сучасному етапі розвитку олімпійського спорту спрямована на досягнення гендерної рівноваги у програмі Олімпійських ігор на фоні зменшення загальної кількості учасників змагань. Ці зміни призведуть до підвищення конкуренції у чоловічих дисциплінах та збільшення можливостей досягти успіху у жіночих [9, 21].

На сьогоднішній день цілком очевидним є розуміння того, що без успіхів у розвитку жіночого спорту жодна країна не зможе увійти до числа лідерів світового спорту та досягти високих результатів на крупних міжнародних змаганнях – чемпіонатах Європи, світу та Олімпійських іграх. В багатьох країнах світу, у зв'язку з цим, здійснюються чималі зусилля, спрямовані на підвищення ролі жіночого спорту та розробку наукових основ системи спортивної підготовки [10, 23, 27]. У зв'язку з цим, наукове обґрунтування теоретико-методичних засад розвитку жіночого боксу в Україні, пошук ефективних шляхів оптимізації навчально-тренувальної і змагальної діяльності з урахуванням особливостей жіночого організму і закономірностей формування вищої спортивної майстерності в жіночому боксі, є актуальним та практично значущим завданням. Дослідження виконано відповідно до «Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2016-2020 рр.» Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту за темою 2.27 «Удосконалення системи спортивної підготовки і змагальної діяльності кваліфікованих спортсменів в сучасних умовах інтенсифікації змагальної діяльності» (№ державної реєстрації 0174000806).

Мета дослідження – проаналізувати соціально-історичні особливості розвитку та актуальні проблеми спортивної підготовки в жіночому боксі.

Матеріали та методи дослідження – аналіз літературних джерел та Всесвітньої мережі Internet, опитування експертів, педагогічне спостереження, контент-аналіз. Дослідження базується на аналізі літературних джерел, а також думок експертів, щодо ключових проблем підготовки жінок в боксі. Були проаналізовані наукові статті, статистичні довідки та інші методичні документи, в яких розглядаються актуальні проблеми підготовки жінок-боксерів.

Результати дослідження та їх обговорення. Становлення жіночого боксу в світі відбувалося в складних та несприятливих умовах. Мабуть жоден інший жіночий вид спорту не зустрів на шляху свого становлення та розвитку такого принципового спротиву з боку міжнародних спортивних організацій та громадськості. Жіночий бокс став своєрідним викликом, квінтесенцією боротьби жінок за власні права та свободи. Бокс історично вважався сферою прояву справжніх чоловічих якостей характеру та рис поведінки, уявлення про які формувалися протягом тисячоліть становлення людської цивілізації (мужності, хоробрості, непоступливості, агресивності тощо). Прагнення жінок займатися цим суто «чоловічим» видом спорту, тривалий час визивало подив та зневагу у більшості людей [16, 21, 24, 28].

І хоча згадки про участь жінок у кулачних боях та гладіаторських поєдинках можна зустріти в Стародавній Спарті та Римі, а також в період епохи Середньовіччя та Відродження, вважається що жіночий бокс зародився у Лондоні в 1720-х рр. В ті часи правила боксу були елементарними та мінімально обмежували дії учасників. Окрім ударів руками, дозволялись різноманітні захвати та кидки, а також удари ногами у будь-яку частину тіла, що дуже часто призводило до важких травм з обох сторін [14, 7, 18].

Перший офіційний боксерський поєдинок з жіночого боксу пройшов в Нью-Йоркському театрі «Нью-Йорк Хілл» між Нелл Сандерс та Роуз Харланд у 1876 році. Це був перший боксерський поєдинок серед жінок, який було проведено в США. У цей період часу з'явилися також і перші правила – офіційні інструкції [25].

Після чого протягом майже століття жінки епізодично з'являлися на боксерському ринзі приймаючи участь в різноманітних змаганнях та демонстративних боях. При цьому бокс серед жінок вважався розвагою для нижчих прошарків суспільства і маргіналів та залишався тривалий час у підпіллі [7].

Наприкінці XIX початку XX ст., жіночий бокс отримує широке розповсюдження в США та інших країнах світу. Одним із напрямів діяльності руху суфражисток були призови до жінок займатися боксом заради зміцнення здоров'я та оволодіння навичками самооборони. Як вважає В. В. Лисичин [7] на той період часу в суспільстві склалися дві протилежні тенденції, які вплинули на подальший розвиток жіночого боксу. Перша з них - це емансипація жінок, яка призвела до того, що жінки почали займатися багатьма чоловічими справами, у тому числі у видах спорту, які традиційно вважалися чоловічими. Друга – гуманізація західного суспільства та його життєвих цінностей. Жіночий бокс став розглядатися як жорстокий та шкідливий вид діяльності для здоров'я жінки, її репродуктивної функції. Скоріш за все, друга тенденція й отримала перевагу, що вплинуло на весь подальший шлях розвитку жіночого боксу.

На початку XX ст. розпочинається олімпійський етап розвитку жіночого боксу. В 1904 р. чоловічий та жіночий бокс були представлені на Олімпійських іграх в Сент-Луїсі (США) у якості показових змагань. У підсумку чоловічий бокс став олімпійським видом спорту, а жіночий – більше ніж на століття випав із сфери інтересів керівництва міжнародного

олімпійського руху [28].

Після закінчення першої Світової війни лікарі та соціальні працівники активно виступали проти участі жінок в боксі. Разом із іншими видами спортивних єдиноборств, які також характеризувалися у якості шкідливих для жіночого здоров'я, бокс визивав різкий опір та тотальне несприйняття. Ця думка ґрунтувалася на тому, що заняття такого змісту роблять жінок мускульними, а значить – потворними. Побоювались, що сильні удари можуть спричинити розвиток онкологічних захворювань та визвати інші проблеми для внутрішніх жіночих органів і молочних залоз, і таким чином вплинути на здатність жінок народжувати та вигодовувати дітей [7, 23].

В середині ХХ с., починається активний розвиток професійного жіночого боксу в США. У цей період часу з'являється ціла плеяда відомих жінок боксерів, серед них – Барбара Баттрик, Джоєнн Хаген і Філіс Куглер. Барбара Баттрик стала першою боксершою, чий поєдинок транслювався по національному телебаченню. В жовтні 1957 р. вона стала першою чемпіонкою світу з професійного боксу [7, 23, 24].

На думку С. Ф. Гасанової [3] фактично до 1990-х років жіночий бокс перебував у тривалій «сплячці», і лише в кінці 90-х років він отримав реальне визнання та почав стрімко розвиватися.

Цьому передувала затяжний етап відстоювання своїх прав жінками у судових інстанціях. Активну позицію займали в цьому питанні професійні спортсменки в США. В 1979 році успішний судовий позив Ширлі Такер змушує штат Каліфорнію змінити свої правила, які обмежували жінок-боксерів можливістю проводити не більше чотирьох раундів у поєдинку. В 1992 році Гейл Грандшамп виграє восьмирічну судову справу за можливість битися на ринзі. Суддя постановив, що заборонити комусь битися за ставовою ознакою є незаконною дією. В 1993 році 16-річна Даллас Маллой стала першою жінкою, яка оскаржила постанову американського боксу, що забороняла жінкам приймати участь в змаганнях та подала позов у федеральний суд за гендерну дискримінацію. Маллой виграє цю справу, яка визиває широкий національний та міжнародний резонанс [16, 28].

Можливо враховуючі ці події, у 1994 році AIBA (міжнародна асоціація аматорського боксу), скасовує заборону на участь жінок в змаганнях з аматорського боксу. На активний розвиток жіночого боксу в цей період часу, також могли вплинути й процеси лібералізації в олімпійському спорті. На відміну від своїх попередників, сьомий президент МОК Хуан-Антоніо Самаранч, притримувався більш демократичний поглядів та здійснив ряд серйозних реформаторських дій, які повністю змінили вектор розвитку програми Олімпійських ігор. Саме завдяки діяльності Х. А. Самаранча до участі в олімпійських іграх були допущені професійні спортсмени і значно збільшилася кількість жіночих змагань та жінок на олімпійській арені.

Визнання AIBA жіночого боксу стало пусковим механізмом легалізації цього виду спорту серед жінок в різних країнах світу та формуванню системи міжнародних та національних змагань різного рівня [18-20, 26].

В 1997 році в США проводиться перший національний чемпіонат серед жінок. В 1999 році AIBA затверджує перший Кубок європейських чемпіонів серед жінок. В 2001 році в США (штат Пенсільванія), проходить перший чемпіонат світу з боксу серед жінок. В 2009 році МОК проголосував за зняття заборони на жіночий бокс і включив змагання з жіночого боксу в трьох вагових категоріях в програму Олімпійських ігор 2012 року в Лондоні [16].

На думку фахівців [3, 28] по-справжньому масовий інтерес до жіночого боксу виник наприкінці ХХ століття, коли на ринг вийшли доньки легендарних боксерів – Лейла Алі, Джекі Фрейзер-Лайд і Фріда Формен. В публікації Toulmin [25], згадується про те, що виступ 21-річної доньки Мухаммеда Алі в своєму дебютному професійному поєдинку став справжнім світовим шоу, а висвітлення цієї події перевершило навіть титульні боксерські поєдинки серед чоловіків.

В Україні історія жіночого боксу починається з проведення першого чемпіонату України, який відбувся 14-16 березня 2000 р. у місті Луганськ. Жінки змагалися у дванадцяти вагових категоріях [3]. У 2002 році українські спортсменки взяли участь у II чемпіонаті світу в м. Анталія (Туреччина), де посіли призові місця у різних вагових категоріях. На сьогоднішній день спостерігається тенденція до постійного збільшення кількості дівчат, які займаються боксом та представляють Україну на міжнародній спортивній арені. В 2016 році вперше представляла Україну на Олімпійських іграх в Ріо-де-Жанейро спортсменка Коб Тетяна (до 51 кг) де зайняла підсумкове п'яте місце.

На думку Tjonndal [24], незважаючи на те, що жінки-боксери отримали доступ до раніше закритої сфери, дискримінація, ізоляція та нерівне відношення до спортсменок залишається розповсюдженою проблемою в міжнародному елітному боксі. Чоловіки практично повністю монополізували владу в міжнародних спортивних структурах, які визначають розвиток боксу в світі.

Подібної точки зору притримується і Oates [22], якій зазначає, що роль жінок в цьому виді спорту завжди була малозначущою (фоновою). Місце жінок в боксі обмежувалось роллю дівчини на ринзі під час виконання державного гімну та під час демонстрування табличок зі зміною раундів бою (в напівголеному вигляді). Автор признає, що бокс був створений для чоловіків і заради задоволення їхніх потреб. Відомий професор каліфорнійського університету L. Wasquant [27] взагалі вважає що боксерський тренувальний зал – це виключно чоловічий простір, в який проникнення жінок допускається лише в тій мірі, в якій воно виявляється випадковим.

Як вважає Tjonndal [24], коли жінки приймають участь в змаганнях з боксу, вони кидають виклик традиційним нормам жіночності, демонструючи при цьому агресію, мужність та силу – якості, які завжди вважалися суто чоловічими.

До Олімпійських ігор в Лондоні (2012), бокс залишався єдиним літнім видом спорту без жіночих дисциплін [20]. На цих іграх жінкам було дозволено змагатися в трьох вагових категоріях: до 51 кг (найлегша вага), до 60 кг (легка вага) та до 75 кг (середня вага). Змагання в чоловічих дисциплінах проходили в десяти вагових категоріях. На Олімпійських іграх 2016 року (Ріо-де-Жанейро) приймали участь 250 боксерів чоловіків і лише 36 боксерів-жінок, майже в десять разів менше.

МОК в питанні розширення видів змагань з боксу для жінок зайняв принципову позицію – збільшення кількості жіночих змагань не може відбуватися за рахунок збільшення загальної кількості боксерських поєдинків на іграх. Тобто, для того, щоб розширити змагання для жінок, потрібно зменшити їхню кількість для чоловіків.

Наявність лише трьох вагових категорій для жінок фактично позбавляє шансу прийняти участь в Олімпійських іграх для тих спортсменок, які не можуть вкластися у вказані вагові рамки. В таких регламентних умовах, жінки, які не вкладаються в «олімпійську вагу», можуть вдаватися до тактики значного збільшення (у випадку найлегших категорій) або суттєвій втрати ваги тіла (у випадку із середньою категорією), що є неприродним явищем та може призвести до значних проблем у майбутній тренувальній і змагальній діяльності спортсменок [18].

Не потрібно також забувати, що жіночий бокс має свої особливості, які необхідно врахувати в тренувальній і змагальній діяльності. Проблеми жіночого боксу не мають аналогів при підготовці чоловіків-боксерів. Саме тому просте об'єднання їх в єдине ціле з переважним використанням підходів та принципів тренувального процесу та змагальної діяльності, які були створені в чоловічому боксі, буде малоефективним.

На боксерському ринзі жінки повинні притримуватись дещо інших регламентних вимог, ніж боксери-чоловіки. Жінкам забороняється наносити макіяж або якісь косметичні засоби, так як це може спричинити шкоду їх обличчю. Будь-яка косметика може визвати тимчасову втрату чутливості на обличчі, в результаті чого пропущені удари можуть нанести більшої шкоди. Важливим правилом для жінок-боксерів також є необхідність закріплення волосся м'якими неамб्रोозивними матеріалами, для того, щоби вони не заважали їм під час тренувальної і змагальної діяльності [16, 24].

Жінкам-боксерам необхідний захист грудей. М'які бюстгальтери, які використовуються в жіночому боксі, дозволяють розсіювати силу удару по всій груді, забезпечуючи таким чином профілактику локальних травм. Подібна локальна травма може спричинити виникнення гематоми та пошкодження тканин грудей. Дуже часто ця травма має вигляд шишки, яка мало чим відрізняється від раку грудей та потребує подальших поглиблених обстежень [26].

Що стосується вимог до боксерських рукавичок, то тут чоловіки та жінки мають однакові умови. І чоловіки, і жінки з вагою не більше 147 фунтів використовують рукавички вагою у 8 унцій, а спортсмени вагою більше ніж 147 фунтів, використовують рукавички вагою в 10 унцій [16].

Однією із гострих проблем, яка розгорнулася після допуску жіночого боксу на Олімпійські ігри, став зовнішній вигляд та одяг спортсменок під час проведення поєдинків. Принципова дискусія розгорнулася навколо питання необхідності використання жінками-боксерками юбок під час участі на олімпійських змаганнях [24, 26, 28]. В 2012 році AIBA запропонувала зобов'язати жінок вдягати юбки під час участі в Олімпійських іграх, використовуючи при цьому головний аргумент, що інакше можуть виникнути проблеми з розпізнаванням чоловічих та жіночих змагань з боксу. Крім того, носіння юбок, на думку деяких функціонерів, додало б елегантності жінкам-боксеркам і зробило б ці змагання більш привабливими для глядачів.

Деякі національні федерації боксу (наприклад, Польщі і Румунії) підтримали пропозицію AIBA про обов'язкові вимоги до спортивної форми жінок. Жінкам-боксеркам в цих країнах не рекомендовано носити боксерські шорти.

Однак більшість спортсменок віднеслися до такої ініціативи міжнародної федерації з різкою критикою та відмовилися від носіння юбок на змаганнях. Як вважають Donnelly et al. [15], той факт, що жінок-боксерів змушують вдягати юбки, вказує на те, що в них дуже мало прав по відношенню до прийняття важливих рішень. Запропоновані AIBA вимоги, є на думку авторів, яскравим прикладом того, як керівні міжнародні органи, в яких переважну більшість місць займають чоловіки, намагаються «фемінізувати» спортсменок для того, щоби притримуватись традиційних форм жіночості.

Бурхливий розвиток жіночого спорту в світі і в Україні призвів до виникнення ще одної актуальної проблеми яка потребує наукового дослідження – це визначення оптимального віку для початку занять боксом дівчатами та розробка фундаментальних положень багаторічної техніко-тактичної і фізичної підготовки з урахуванням особливостей розвитку жіночого організму та специфіки їх змагальної діяльності.

Сьогодні спостерігається тенденція щодо збільшення кількості дівчат, які бажають займатися цим видом спорту. При цьому, як зазначають А. Конох та А. Воронцов [6], значна кількість дівчат, які намагаються виступати на змаганнях з боксу і почати більш перспективну кар'єру в цьому олімпійському виді спорту, перейшли з інших видів єдиноборств, в яких мають достатній досвід як тренувальної, так і змагальної діяльності. Дуже часто, в таких випадках, тренерам потрібно вносити суттєві корективи в технічну підготовленість спортсменок та навчально-тренувальний процес загалом. В тих же випадках, коли дівчина занадто пізно приходить у бокс, закласти різносторонній фундамент класичної школи боксу буває надзвичайно важко.

Можливо саме це й визначає той небагатий арсенал техніко-тактичних дій що демонструють жінки-боксери під час поєдинків, у порівнянні із чоловіками, який спостерігали в своїх дослідженнях вітчизняні та зарубіжні фахівці [3, 17]. В переважній більшості праць вказується на те, що жінки здебільшого наносять удари з дальніх та середніх дистанцій в голову і при цьому дуже мало використовують удари на ближній дистанції, бокові удари, аперкоти тощо. Вдосконалення цього компоненту ведення змагальної діяльності, може, на наш погляд, стати ефективним шляхом подальшої оптимізації змагальної діяльності і розширення арсеналу техніко-тактичних можливостей спортсменки під час бою. Такі різносторонні дії сприятимуть підвищенню динаміки та видовищності спортивного поєдинку жінок.

На думку А. Коноха та А. Воронцова [6], жінки для освоєння цієї дистанції взагалі мають перевагу над чоловіками за морфологічними ознаками. Це, на думку авторів, пов'язано із шириною тазу і коротшими нижніми кінцівками (у порівнянні із чоловіками), а значить і більш низьким центром ваги тіла, що сприяє кращій стійкості на цій дистанції та має велике значення під час ведення ближнього бою.

Значну занепокоєність продовжують визивати можливі негативні наслідки для здоров'я жінок від занять боксом. Тому дуже дивною виглядає сьогодні ситуація суттєвого дефіциту спеціальних наукових досліджень в цьому напрямі. За винятком деяких зарубіжних публікацій, ця актуальна для жіночого боксу проблематика, залишається практично невивченою.

Так, групою італійських вчених під керівництвом Bianco et al [13], були проаналізовані данні більше ніж 2800 медичних оглядів жінок-боксерів після участі у поєдинках. Автори зазначають, що лише одна спортсменка потребувала госпіталізації із підозрою на струс мозку (який при подальшому огляді був підтвердженим). Також спостерігалися відхилення носової перегородки (42,6 %), неспецифічні електроенцефалогічні аномалії були виявлені при нормальній МРТ головного

мозку у трьох спортсменок. Повідомлень про серйозні порушення очей не поступало. Автори дійшли висновку, що жіночий бокс здається безпечним видом спорту із низьким рівнем випадків, які потребують подальшої госпіталізації. Ніяких специфічних захворювань у жінок-боксерів не спостерігалось, зокрема молочних залоз та репродуктивної системи.

Цікаві дослідження також провели Howell et al. [17], які вивчали вплив боксерського поєдинку на певні психофізіологічні функції спортсменок. Автори стверджують, що в результаті проведених ними досліджень жінки-боксери продемонстрували або покращення, або відсутність значних змін під час виконання тестових завдань після турніру у порівнянні із даними, які були отримані до його початку.

Важливою проблемою під час підготовки жінок-боксерів є також врахування психологічних особливостей жінок та їх психічної готовності до інтенсивної тренувальної та контактної змагальної діяльності. Жіноча психіка значно відрізняється від чоловічої [1, 2, 4, 5].

Так, В. В. Лисицин [7], пропонує зменшити частоту проведення поєдинків для жінок-боксерів у порівнянні із чоловіками, так як вважає, що подібне явище може негативним чином позначитися на нервовій системі жінок і призвести у майбутньому до відмови приймати участь у змаганнях. Підтверджують це припущення дані фахівців з психології спорту, які вважають, що змагання високого рівня виснажують психіку, що призводить до виникнення негативних змін у спортсменів високої кваліфікації [14].

Схожі дані можна зустріти у роботі Т. С. Сактаганової [11], яка встановила, що висококваліфіковані жінки-боксери характеризуються нестабільністю психоемоційної сфери, є схильними до переживань та змін настрою, і при цьому значною мірою залежать від групової та соціальної підтримки.

У зв'язку з цим, стає очевидним, що детальне вивчення структури змагальної діяльності, компонентів її забезпечення та реалізації у жінок-боксерів різних вагових категорій, які приймають участь в аматорських та професійних змаганнях, на наш погляд, може стати важливою ланкою підвищення ефективності їх змагальної діяльності та суттєвим кроком в розвитку жіночого боксу.

Висновки. Актуальною проблемою сьогодні є активізація роботи з підвищення значущості жіночого боксу, поширення пропаганди та пошук талановитих дівчат, обґрунтування спортивно-педагогічних та організаційно-управлінських основ розвитку жіночого боксу, його інтеграція в систему міжнародних спортивних програм. При розробці науково-обґрунтованих програм підготовки жінок-боксерів важливо врахувати проблеми жіночого спорту соціального, організаційно-правового та культурно-естетичного характеру. Відповідно до такого системного підходу доцільно визначити перспективи розвитку жіночого боксу у світі, які слід враховувати і в Україні, простежити динаміку проблем, що виникали в процесі становлення жіночого боксу, визначити позитивні та негативні явища, вивчити набутий досвід тощо.

Перспективи подальших досліджень пов'язані із систематизацією та подальшим детальним розглядом вузлових проблем жіночого боксу у всіх його напрямках та різноманітних аспектах (організаційно-управлінському, соціальному, спортивно-педагогічному, медико-біологічному, психологічному та ін.).

Конфлікт інтересів. Автори заявляють, що відсутній будь-який конфлікт інтересів.

Література

1. Виноградов В.Е. Коррекция психоэмоционального состояния квалифицированных боксеров путем телесно-кинестетических мобилизационных воздействий / В.Е. Виноградов, Н.Л. Высочина, Р.А. Рыбачок // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури. – 2015. – № 10(65). – С. 39–42.
2. Высочина Н.Л. Психологічне забезпечення у системі підготовки спортсменів в олімпійському спорті: монографія. / Н.Л. Высочина. – Київ: Центр учбової літератури, 2017. – 384 с.
3. Гасанова С.Ф. Жіночий бокс. Методичні рекомендації. / С.Ф. Гасанова. – Київ: КНУБА, 2014. – 26 с.
4. Ильин Е.П. Дифференциальная психофизиология мужчины и женщины. / Е.П. Ильин. – Санкт-Петербург: Питер, 2006. – 544 с.
5. Иорданская Ф.А. Мужчина и женщина в спорте высших достижений (проблемы полового диморфизма): монография. / Ф.А. Иорданская. – М.: Советский спорт, 2012. – 256 с.
6. Конох А. Пріоритетні напрями вдосконалення системи підготовки у жіночому боксі / А. Конох, А. Воронцов // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2019. – №3. – С. 11–18.
7. Лисицын В.В. Женский бокс: история и современность / В.В. Лисицын // Ученые записки университета имени П.Ф. Лесгафта. – 2013. – № 5 (99). – С. 73-83.
8. Лубышева Л.И. Женщина и спорт: социальный аспект / Л.И. Лубышева // Теория и практика физической культуры. – 2000. – № 6. – С. 13–6.
9. Платонов В.Н. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практические приложения: учебник [для тренеров]. / В.Н. Платонов. – Киев: Олимпийская лит., 2015. – Т.2. – 770 с.
10. Радзиевский А.Р. Женщина в современном спорте высших достижений / А.Р. Радзиевский // Теория и практика физической культуры. – 2004. – №10. – С. 58-63.
11. Сактаганова Т.С. Специальная психологическая подготовка высококвалифицированных женщин-боксеров: на примере сборной команды Казахстана [автореферат]. Санкт-Петербург: Нац. гос. ун-т физ. культ., спорта и здоровья им. П.Ф. Лесгафта, – 2019. – 25 с.
12. Соболева Т.С. О проблемах женского спорта / Т.С. Соболева // Теория и практика физической культуры. – 1999. – № 3. – С. 56–63.
13. Bianco M. Female boxing in Italy: 2002 – 2007 report / M. Bianco, S. Nicola, S. Bucari, C. Fabiano, V. Palmeri, P. Zeppilli // British Journal of Sports Medicine. – 2012. – №46. – pp. 1023-1026. DOI: 10.1136/bjsports-061135corr1.
14. Davies L. 'Beyond the Games; regeneration legacies and London 2012 / L. Davies // Leisure Studies. – 2012. – № 31. – pp. 309–337.

15. Donnelly P. The role of recreation in promoting social inclusion. Toronto. / P. Donnelly J. Coakley. The Laidlaw Foundation. – 2002. – 22 p.
16. Gammel I. Lacing Up the Gloves. Women, Boxing and Modernity // I. Gammel / The Journal of the Social History Society. – 2015. – № 9. – pp. 369-390.
17. Howell D.R. Neurological test improve after Olympic-style boxing bouts: a pretournament and post-tournament study in the 2016 Women's World Boxing Championships / D.R. Howell, W.P. Meehan, M.P. Loosemore, J. Cummiskey, J.P. Grabner von Rosenberg, D.Br. McDonagh / J. Sports Med. – 2017. - № 51(17). – pp. 1279-1284.
18. Jennings G. Gender inequality in Olympic boxing: Exploring structuration through online resistance against weight category restrictions. In: Channon A, Matthews CR. Global Perspectives on Women in Combat Sports – Women Warriors around the World. / G. Jennings, B. Cabrera Velazquez, A. Channon, C.R. Matthews. Hampshire: Palgrave Macmillan. – 2015. – pp. 89–104.
19. Kim Y.J. Resisting the hegemonic gender order? The accounts of female boxers in South Korea. Global Perspectives on Women in Combat Sports – Women Warriors around the World // Y.J. Kim, S.Y. Kwon, J.W. Lee, A. Channon, C.R. Matthews / Hampshire: Palgrave Macmillan. – 2015. – pp. 204–218.
20. Linder K. Women's boxing at the 2012 Olympics: Gender trouble? // K. Linder // Feminist Media Studies. – 2012. – № 12(3). – pp. 464–467.
21. Mennesson C. 'Hard' women and 'soft' women: The social construction of identities among female boxers // C. Mennesson / International Review for the Sociology of Sport. – 2000. – № 35(1). – pp. 21–33.
22. Oates C.O. On Boxing. Harper Perennial Modern Classics. / C.O.Oates. – 2006. – 304 p.
23. Paradis E. Boxers, briefs or Bras? Bodies, gender and change in the boxing gym // E. Paradis / Body and Society. – 2012. – № 18. – pp. 82-109.
24. Tjonndal A. The inclusion of women's boxing in the Olympic Games: A qualitative content analysis of gender and power in boxing // A. Tjonndal / Qualitative Sociology Review. – 2016. – № 12 (3). – pp. 84–99.
25. Toulmin V.A. Fair Fight: An Illustrated Review of Boxing on British Fairgrounds. / V. A. Toulmin. L.: World's Fair Ltd. – 1999. – 166 p.
26. Van Ingen C. Subverting the skirt: Female boxers' 'troubling' uniforms // C. Van Ingen, N. Kovacs / Feminist Media Studies. – 2012. – № 12(3). – pp. 460–463.
27. Wacquant L.J.D. Body and Soul: Notebooks of an Apprentice Boxer. / L.J.D. Wacquant. New York: Oxford University Press. – 2004. – 274 p.
28. Woodward K. Legacies of 2012: putting women's boxing into discourse. // K. Woodward / Contemporary Social Science. – 2014. – № 9. – pp. 242-252.

References

1. Vinogradov V.E., Vysochina N.L., Rybachok R.A. (2015), Correction of the psycho-emotional state of skilled boxers by body-kinesthetic mobilization effects. Scientific journal of NPU named after M.P. Dragomanov, Scientific and pedagogical problems of physical culture, № 10(65), pp. 39-42.
2. Vysochina N.L. (2017), Psychological support in the system of training athletes in Olympic sports. [Monograph]. Kyiv: Center for educational literature, 384 p.
3. Hasanova S.F. (2014), Women's boxing. Guidelines. Kiev. KNUBA, 26 p.
4. Ilyin E.P. (2006), Differential psychophysiology of man and woman. St. Petersburg: Peter; 2006. 544 p.
5. Lordanskaia F.A (2012), Man and woman in high-achievement sports (problems of sexual dimorphism): monograph. M.: Soviet sport, 256 p.
6. Konokh A., Vorontsov A. (2019), Priority areas for improving the system of training in women's boxing. Sports Bulletin of the Dnieper, №3, pp. 11–18.
7. Lisitsyn V.V. (2013), Women's boxing: history and modernity. Scientific notes of the PF Lesgaft University, № 5 (99), pp. 73-83.
8. Lubysheva L.I. (2000), Woman and sport: social aspect. Theory and practice of physical culture, № 6, pp.13–6.
9. Platonov V.N. (2015), The system of training athletes in Olympic sports. General theory and its practical applications: textbook [for trainers]. Kiev: Olympic lit., Vol. 2, 770 p.
10. Radzievsky A.R. (2004), Woman in modern sports of the highest achievements. Theory and practice of physical culture, № 10, pp. 58-63.
11. Saktoganova T.S. (2019), Special psychological training of highly qualified female boxers: on the example of the national team of Kazakhstan [afforeferat]. St. Petersburg: Nat. state un-t physical cult., sports and health them. P.F. Lesgaft, 25 p.
12. Soboleva T.S. (1999), On the problems of women's sports. Theory and practice of physical culture, № 3, pp. 56–63.
13. Bianco M., Nicola S., Bucari S., Fabiano C., Palmeri V., Zeppilli P. (2012), Female boxing in Italy: 2002 – 2007 report. British Journal of Sports Medicine, № 46, pp. 1023-1026. DOI: 10.1136/bjsports-061135corr1.
14. Davies L. (2012), 'Beyond the Games; regeneration legacies and London 2012. Leisure Studies, № 31 (3), pp. 309–337.
15. Donnelly P., Coakley J. (2002), The role of recreation in promoting social inclusion. Toronto. The Laidlaw Foundation, 22 p.
16. Gammel I. (2015), Lacing Up the Gloves. Women, Boxing and Modernity. The Journal of the Social History Society, № 9, pp. 369-390.
17. Howell D.R., Meehan W.P., Loosemore M.P., Cummiskey J., Grabner von Rosenberg J.P., McDonagh D. (2017), Neurological test improve after Olympic-style boxing bouts: a pretournament and post-tournament study in the 2016 Women's World Boxing Championships. J. Sports Med., № 51 (17), pp. 1279-1284.

18. Jennings G., Cabrera Velazquez B., Channon A., Matthews CR. (2015), Gender inequality in Olympic boxing: Exploring structuration through online resistance against weight category restrictions. In: Channon A, Matthews CR. Global Perspectives on Women in Combat Sports – Women Warriors around the World. Hampshire: Palgrave Macmillan, pp. 89–104.
19. Kim Y.J, Kwon S.Y, Lee J.W, Channon A., Matthews C.R. (2015), Resisting the hegemonic gender order? The accounts of female boxers in South Korea. Global Perspectives on Women in Combat Sports – Women Warriors around the World. Hampshire: Palgrave Macmillan, pp. 204–218.
20. Linder K. (2012), Women's boxing at the 2012 Olympics: Gender trouble? // K. Linder // Feminist Media Studies, №12 (3), pp. 464–467.
21. Mennesson C. (2000), 'Hard' women and 'soft' women: The social construction of identities among female boxers. International Review for the Sociology of Sport, № 35(1), pp. 21–33.
22. Oates C.O. (2006), On Boxing. Harper Perennial Modern Classics, 304 p.
23. Paradis E. (2012), Boxers, briefs or Bras? Bodies, gender and change in the boxing gym. Body and Society, № 18, pp. 82-109.
24. Tjonndal A. (2016), The inclusion of women's boxing in the Olympic Games: A qualitative content analysis of gender and power in boxing. Qualitative Sociology Review, № 12(3), pp. 84–99.
25. Toulmin V.A (1999), Fair Fight: An Illustrated Review of Boxing on British Fairgrounds. L.: World's Fair Ltd, 166 p.
26. Van Ingen C., Kovacs N. (2012), Subverting the skirt: Female boxers' 'troubling' uniforms. Feminist Media Studies, № 12(3), pp. 460–463.
27. Wacquant L.J.D. (2004), Body and Soul: Notebooks of an Apprentice Boxer. New York: Oxford University Press, 274 p.
28. Woodward K. (2014), Legacies of 2012: putting women's boxing into discourse. Contemporary Social Science, № 9, pp. 242-252.

DOI 10.31392/NPU-nc.series 15.2021.1(129).15
УДК 796.352.081

Павлюк І.
кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент
Національний університет харчових технологій

ОРГАНІЗАЦІЙНА СИСТЕМА ГОЛЬФУ ДЛЯ ЛЮДЕЙ З ВАДАМИ ЗОРУ

В статті проведений ретроспективний аналіз виникнення, становлення та розвитку гольфу для осіб з вадами зору. Досліджена хронологія виникнення перших організаційно-управлінських структур гольфу сліпих на міжнародному рівні та на рівні окремих держав, їх реорганізація та подальший розвиток. Розглянуто класифікацію спортсменів-гольфістів з вадами зору, та загальну міжнародну систему підрахунку гандикапу, що гарантує, однаковий розрахунок гандикапів в усіх країнах-членах. Висвітлено роботу країн-членів Асоціації гольфістів з вадами зору, яка на сьогоднішній день користується єдиною швидкозростаючою базою даних про гравців, тренерів та волонтерів. Проаналізовано систему змагань, і визначено, що щорічно проводиться шість або сім національних відкритих чемпіонатів, а кожні два роки проводяться чемпіонати світу з гольфу для людей з вадами зору. Підсумовано, що проведений історичний аналіз розвитку гольфу для людей з вадами зору дозволяє стверджувати, що основною тенденцією його розвитку є ріст його популярності і істотний ріст географії поширення, формуванням національних організаційних структур та структур управління гольфом для людей з вадами зору на міжнародному рівні. Організаційно-управлінські системи гольфу для людей з вадами зору представлені системою підготовки, а також системою змагань, в рамках якої об'єднані спортивні і рекреаційні напрямки.

Ключові слова: гольф, гольфісти з вадами зору, система змагань, організаційні структури, Асоціація гольфу для людей з вадами зору.

Павлюк І. Организационная система гольфа для людей с нарушением зрения. В статье проведен ретроспективный анализ возникновения, становления и развития гольфа для лиц с нарушением зрения. Исследована хронология возникновения первой организационно-управленческой структуры гольфа слепых на международном уровне и на уровне отдельных государств, их дальнейшая реорганизация и развитие. Рассмотрена классификация спортсменов-гольфистов с нарушением зрения, и международную систему подсчета гандикапа, что гарантирует, одинаковый расчет гандикапов во всех странах. Описана работа стран-членов Ассоциации гольфистов с нарушением зрения, которая на сегодняшний день пользуется единой быстро увеличивающейся базой данных об игроках, тренерах и волонтерах. Проанализирована система соревнований, и определено, что ежегодно проводится шесть или семь национальных открытых чемпионатов, а каждые два года проводятся чемпионаты мира по гольфу для людей с нарушением зрения. Резюмировано, что проведенный исторический анализ развития гольфа для людей с нарушением зрения позволяет утверждать, что основной тенденцией его развития является рост его популярности и существенный рост географии распространения, формированием национальных организационных структур и структур управления гольфом для слабовидящих на международном уровне. Организационно-управленческие системы гольфа для слабовидящих представлены системой подготовки, а также системой соревнований, в рамках которой объединены спортивные и рекреационные направления.

Ключевые слова: гольф, гольфисты с нарушением зрения, система соревнований, организационные структуры, Ассоциация гольфа для людей с нарушением зрения.